

Література

1. Лаптев И.Д. Экологические проблемы.- Мысль, 1982. - 245с.

БІОРІЗНОМАНІТТЯ В УЯВЛЕННІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.

Рентюк К.К.

Таврійський державний агротехнологічний університет, м.Мелітополь

Реалії сучасного життя вимагають посилення природоохоронної діяльності щодо збереження тваринного і рослинного світу в їх розмаїтті. Тому разом з розробкою методів спостереження, оцінки та прогнозу стану біоти, необхідним стає й управління біорізноманіттям флори і фауни. Ми розуміємо управління станом біоти як систему спрямовану на регулювання чисельності біоти на видовому, популяційному і екосистемному рівнях, а також дії спрямовані на формування екоцінностних настановлень природокористувачів, тобто готовності до природоохоронної діяльності.

Збереження, відтворення та охорона біорізноманіття тваринного і рослинного світу є науковою проблемою не тільки біологів та екологів, а й може бути предметом соціально-психологічного дослідження. В психології останні роки формується новий науковий напрям – екологічна психологія, предметом дослідження якого є екологічні цінності (О.В. Крюкова, В.Є. Борейко та ін.), особистісні відношення до природи (В.А.Ясвін, С.Д.Дерябо та ін.), уявлення про живу природу (Д.Ф.Петяєва, І.В.Кряж).

Саме адекватне уявлення про довкілля є підґрунтям готовності до природоохоронної діяльності. Образ навколишнього природного середовища має свою репрезентацію в когнітивному компоненті екологічних настановлень.

Мета дослідження полягає в визначенні уявлення студентської молоді про склад біоти рідного краю.

Для досягнення цієї мети було поставлено наступні завдання:

1. Проаналізувати методологію дослідження уявлення про біоту;
2. Визначити методіку дослідження уявлення про флору і фауну рідного краю у студентської молоді;
3. Дослідити особливості структури «біорізноманіття рідного краю» в ментальному просторі студентської молоді.

Виклад основного матеріалу. Методологія дослідження визначається у філософському осмисленні поняття «світ природи», місця людини в «світі природи», цінності існування на рівнях особина-вид-популяція-екосистема, відображенні «світу природи» в уявленні людини.

Буття «світу природи» не має обмежень в часі і просторі. Як не створене людиною воно має трансцендентне походження і самостійну реальність й стала в силу об'єктивних причин середовищем існування людини. Протириччя залежності людини від Природи і відчуження людини від умови свого існування як емоційно-когнітивна проблема має свої прояви в агресивно споживацькому ставленні людини до Природи, знищенні її.

Як біологічна істота Людина залежна від «світу природи», а як духовно-обумовлена за наявності розуму має панувати цим світом за для гармонійного, коеволуційного розвитку [1]. Тому «благочиння перед життям» [2] надає вимір рівнозначної цінності існування як людини так і природи в усіх можливих рівнях існування від угруповань до універсальної

її одиниці – особини, суб'єкту.

Саме уявлення, як створення моделі світу живої природи надає можливість визначити адекватність сприйняття реальної картини світу, та прогнозувати тенденції до екологічної поведінки суб'єкту моделювання.

Для обрання методу дослідження уявлення про тваринний і рослинний світ ми керувались принципом суб'єктивного відображення. Досліджуваним було задано написати 10 слів-назв тварин і рослин рідного краю. Для дослідження було обрано представників двох спеціальностей які відрізняються за ступенем екологічної освіченості, обумовленої за фахом.

В експерименті прийняли участь студенти Таврійського державного агротехнологічного університету (м.Мелітополь) спеціальності «Екологія та охорона навколишнього середовища» 4-5 курсів і спеціальності «Енергетика сільського виробництва» 4 курсу у кількості 64 чоловік (32 чол. кожної спеціальності). Всі студенти мешканці Запорізької області.

Результати дослідження вказують, що видове різноманіття в уявленні студентської молоді складає 190 видів. Частота повторюваності видів приблизно 3, рослин – 2,76 (екологи) та 2,7 (енергетики) і тварин – 3,6 (екологи) та 3,7 (енергетики). Значної різниці між частотою повторюваності за спеціальностями не спостерігалось. Частка згадуваних видів рослин складає 42%, а тварин 48% від всіх вказаних видів однаково для студентів двох спеціальностей.

Для аналізу видового розподілу рослин всі вказані види було згруповано за ознакою «дикорослі-сільськогосподарські». Данні про розподіл видового складу рослин в уявленні студентів зведено в таблицю 1.

Таблиця 1.

Розподіл видового складу рослин в уявленні студентів про флору рідного краю

	Дикорослі рослини, %	Сільсько-господарські рослини, %	Всього видів рослин
Енергетики	60,9	39,0	41
Екологи	78,6	21,0	42

З таблиці 1 видно, що в уявленні про рослини Запорізької області у майбутніх енергетиків і екологів дикорослі рослини за видовим складом значно перевищують сільськогосподарські рослини, але спостерігаються розбіжності між уявленнями майбутніх фахівців про флору рідного краю. Так, у екологів видовий склад дикорослих рослин (78%) значно перевищує (в 3,7 разів) над часткою сільськогосподарських (21%). Найчастіші вони згадують тополлю (14% від всіх дикорослих рослин) і ковилу (17%). Серед вказаних сільськогосподарських рослин переваг не спостерігалось.

Видовий склад флористичного світу у студентів енергетиків декілька відрізняється від видового складу студентів-екологів. Студенти-енергетики частіше за екологів (майже в двічі) згадували с/г рослини (39% від всіх згадуваних рослин). Серед них найчастіше згадують плодові дерева (черешня, яблуна, вишня, абрикос). Дикорослі рослини в уявленні майбутніх енергетиків представлені такими видами, як дуб (18%) і береза (11%).

Для аналізу тваринного світу в уявленні студентської молоді було визначено кількість згадуваних видів за категоріями «дикі-свійські».

Таблиця 2.

Розподіл тварини в уявленні студентів про фауну рідного краю

	дикі тварини, %	свійські тварини, %	всього видів тварин
Енергетики	64	35	56
Екологи	83	16	56

Результати опитування дають можливість проаналізувати уявлення студентів-екологів і енергетиків про біорізноманіття тваринного світу рідного краю. Так, у майбутніх енергетиків кількість видів свійських тварин майже в двічі менш ніж диких (35% і 64% відповідно). У екологів це відношення значно більше в бік переваги диких тварин (свійських – 16%, диких – 83%), майже в п'ять разів.

Переважаючими видами диких тварин в уявленні студентів-екологів були заєць (15% від всіх згадуваних диких тварин), лисиця (13%), вовк (8%) і дикий кабан (7%); серед птахів, це фазан (6%). У студентів-енергетиків в їх уявленні домінуючими видами диких тварин були лисиця (12%), заєць (11%), вовк (10%) й білка (9%). Домінуючи види свійських тварин в уявленні енергетиків, це собака (22%), корова (16%) і кіт (16%). У екологів переважають теж собака (35%) і кіт (20 %).

Для більш детального аналізу репрезентації тваринного світу в фауністичних уявленнях студентської молоді було згруповано тварин за класами «ссавці» і «птахи». Інші класи тварин представлені не значною кількістю, менш 5 згадувань. Результати обстеження розподілу ссавців і птахів в уявленні студентів зведено в таблицю 3.

Таблиця 3.

Кількісний розподіл ссавців і птахів в уявленні студентів

	Ссавці		Птахи		Всього тварин	
	Особин, %	Видів, %	Особин, %	Видів, %	особин	видів
Енергетики	57	39	22	24	209	56
Екологи	64	48	14	30	209	56

Аналіз розподілу видового складу ссавців і птахів в уявленні студентів двох спеціальностей не має значних розбіжностей. Але частота згадування особин представників двох класів тварин має деякі відмінності. Так, у енергетиків частота згадування ссавців (57%) перевищує частоту згадування птахів (22%) в 2,6 разів, у екологів частота згадування ссавців (64%) значно перевищує частоту згадування птахів (14%) в 5,5 разів. Видове багатство ссавців (39%) у ментальному просторі в 1,6 разів перевищує видове багатство птахів (24%) у енергетиків, натомість у екологів спостерігається майже рівновага між чисельністю видів ссавців (48%) і птахів (30%).

Висновок. Підсумовуюче проведений аналіз дослідження можна зазначити що ментальний світ живої природи у студентської молоді має суб'єктивну модель яка відрізняється від моделі реального світу. Аналіз проводився за показниками частоти згадувань представників флори і фауни, видового багатства і домінуючих видів. Професійна екологічна освіта впливає на кількісні і якісні характеристики ментального біорізноманіття в бік переваги природного над штучним, що є запорукою збільшенню можливості формування екоцентричних настановлень над антропоцентричними.

ми. Розширення ментального простору для асінантропних видів зменшує ступінь психологічного відчуження і надає можливості для відтворення і збереження усіх видів живої природи, створення сприятливих умов для існування.

Література

1. Моисеев Н.Н. Человек и ноосфера. — М.: Молодая гвардия, 1990. 352 с.
2. Швейцер А. Культура и этика : Пер. с нем. — М.: Прогресс, 1973. — 344 с.

ЛАНДШАФТНИЙ ЗАКАЗНИК «ГЕОГРАФІЧНИЙ ЦЕНТР ПОЛТАВЩИНИ» – ОСЕРЕДОК БІОРІЗНОМАНІТНОСТІ ПСІЛЬСЬКОГО ЕКОКОРИДОРУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОМЕРЕЖІ

*Стецюк Н.О., Слюсар М.В., Остапенко Т.М., Остапенко С.О.
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
Красногорівська загальноосвітня школа I-III ступенів Великобагачанської
райдержадміністрації Полтавської області*

Одним із пріоритетних напрямків розвитку заповідної справи на Полтавщині є оптимізація природно-заповідної мережі, зокрема на локальному рівні. Показник заповідності в різних адміністративних районах області є неоднаковим. До 2009 р. Великобагачанський район наводився як один із найнижчим рівнем заповідності – 0,88% при обласному 4,55%. За результатами проведених нами комплексних соціологічних досліджень на території району створено два ландшафтні заказники: «Байраківський» у 2009 р. на площі 770 га та «Географічний центр Полтавщини» у 2010 р. на площі 1274,7 га.

У фізико-географічному відношенні територія останнього об'єкта розташована в межах Хорольсько-Решетилівського фізико-географічного району Західної давньольоводовикової підобласті фізико-географічної області Полтавської підвищеної рівнини Лівобережно-Дніпровського фізико-географічного краю лісостепової зони.

Географічний центр Полтавщини, установлений за методом визначення пересічення серединних паралелі й меридіану на території Полтавської області, розташований поблизу сіл Герусове і Бірки Великобагачанського району (його координати 49°38'57'' пн.ш., 33°47'26'' сх.д.), південніше автомобільної дороги Київ – Харків. Сама точка географічного центру розташована в лівобережній частині заплави долини річки Псел. Територія навколо точки географічного центру являє собою поєднання типових для центральної частини Полтавщини ландшафтів.

Правіше від долини Псла розташовуються ландшафтні урочища, які належать до роду лесових рівнин, що підстилаються воднольодовиковими пісками і супісками та валунними суглинками; виду ландшафтних урочищ випуклих відносно знижених (140-160 м) лесових рівнин розораних, у минулому – з типовими лучними степами на чорноземах типових потужних малогумусних середньосуглинистих, часто – карбонатних, які переходять ближче до долини Псла в короткі покаті хвилясті схили з вилугуваними різномовиди чорноземів типових, очевидно, в минулому під чагарниковими степами.

Крутий правий схил долини Псла в цьому районі місцями усклад-